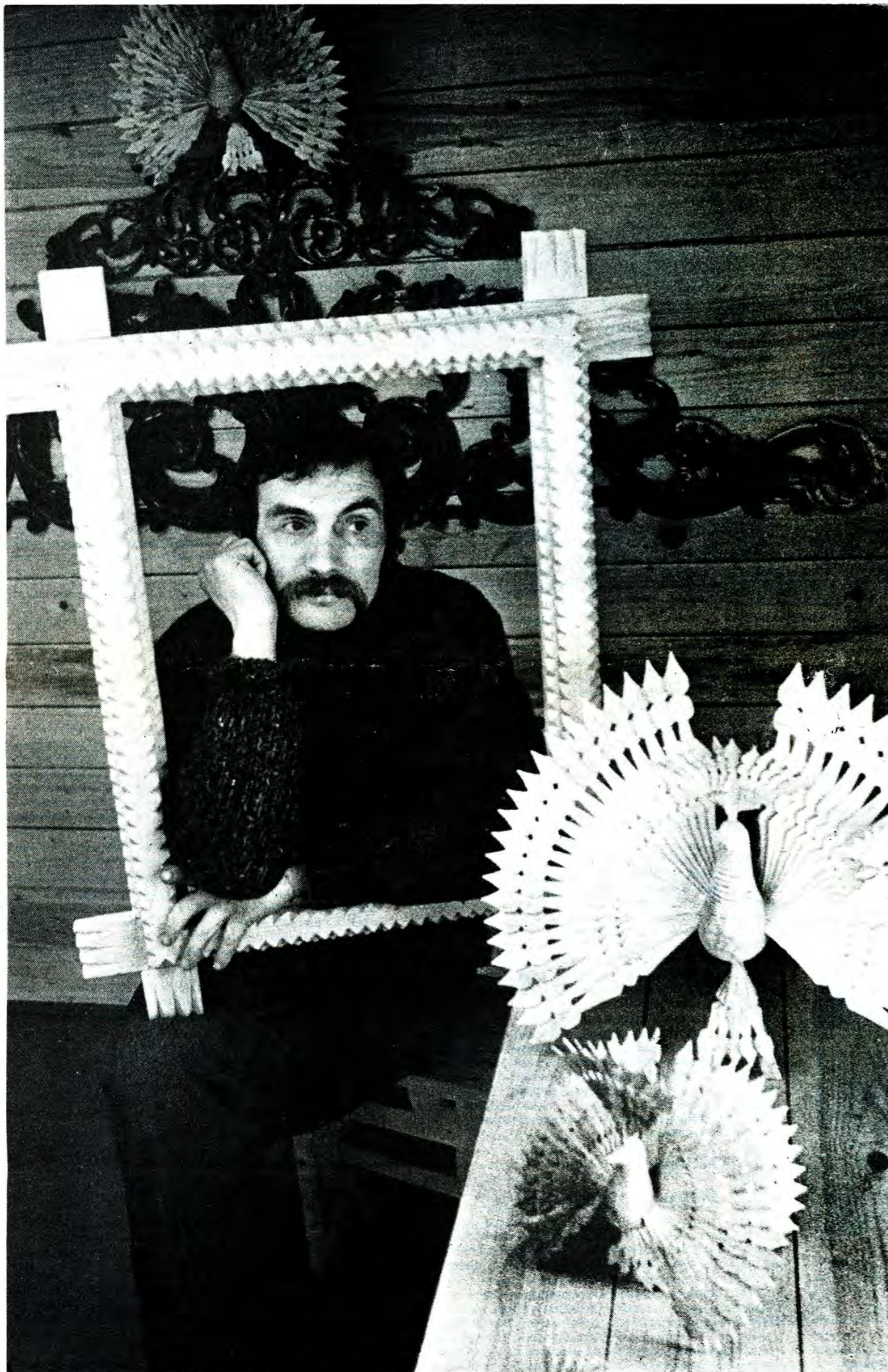
Голас Радзімы

№ 30 (2172)
26 ліпеня 1990 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Народны майстар з вёскі Неманіца Барысаўскага раёна Міхась РЖЭУЦКІ шырока вядомы сваімі мініяцюрнымі керамічнымі цацкамі-свісцёлкамі. З такім жа поспехам ён стварае з дрэва светлых птушак, якія быццам узлятаюць.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

НА СЕСІІ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР

ЗАЦВЯРДЖАЕЦЦА КАБІНЕТ МІНІСТРАЎ

На сесіі Вярхоўнага Савета БССР — гарачая пара: зацвярджаецца кабінет міністраў. Пасля папярэдняга абмеркавання ў пастаянных камісіях старшыня Савета Міністраў БССР В. Кебіч уносіць прапановы па персанальнаму складу на разгляд і зацвярджэнне ўсіх дэпутатаў. Але адразу ж прэм'ер-міністра чакала расчараванне. Прапанаваная ім спачатку кандыдатура на пост першага намесніка не набрала патрэбнай колькасці галасоў. Некалькі дзён ішло зацвярджэнне членаў урада, і ніводзін дзень не абыходзіўся без «пралётаў». Былі забалаціраваны, у прыватнасці, прэтэндэнты на пасты міністраў гандлю, лясной прамысловасці, будаўніцтва і эксплуатацыі аўтамабільных дарог, старшыні Дзяржаўнага камітэта па кнігадрукаванню, яшчэ аднаго намесніка прэм'ер-міністра... Сітуацыя ўскладнілася настолькі, што выклікала сур'ёзную трывогу ў самога прэм'ер-міністра, аб чым ён заявіў дэпутатам. У чым жа прычына такога становішча? Цяжка адказаць. Часам здаецца, што гэтага не ведаюць і самі дэпутаты.

Але значная частка міністраў усё ж прыступіла да выканання сваіх абавязкаў. Сярод іх ёсць і новыя людзі. Так, міністрам замежных спраў Беларусі стаў П. Краўчанка, па адукацыі гісторык, былы выкладчык і партыйны работнік. Назначаны і новы міністр фінансаў С. Янчук. Камітэт па эканоміцы, які павінен каардынаваць усю гаспадарчую работу, узначаліў былы міністр жыллёва-камунальнай гаспадаркі А. Мясніковіч. Фарміраванне кабінета міністраў працягваецца.

На адным са сваіх пасяджэнняў рэспубліканскі парламент прыняў пастанову аб сродках масавай інфармацыі Вярхоўнага Савета БССР. Адпаведна з ёю будзе выходзіць афіцыйны орган друку «Ведамасці Вярхоўнага Савета Беларускай ССР», з кастрычніка гэтага года засноўваецца «Народная газета» (на беларускай і рускай мовах), а са студзеня 1991-га года і часопіс «Дэпутацкая трыбуна».

У ЛЮСТЭРКУ САЦЫЯЛОГІІ

ЯК НАМ ЖЫВЕЦЦА

Цікавую і часам сумную інфармацыю да роздуму далі сацыялагічныя даследаванні, праведзеныя вучонымі ва ўсіх гарадах і раёнах Беларусі: на пытанні, ці адбыліся ў іх жыцці перамены да лепшага, толькі 3,1 працэнта рэспандэнтаў адказалі станоўча, 35 працэнтаў лічаць, што перамены ў лепшы бок нязначныя. Гэтыя людзі, як правіла, ускладвалі вялікія спадзяванні на перабудову, якая, у іх вачах, не прынесла жаданых вынікаў. У 29,4 працэнта апытаных у жыцці нічога не змянілася, у 19,3 працэнта — пагоршылася, у 13,2 працэнта — значна пагоршыліся матэрыяльныя, культурныя, бытавыя і іншыя ўмовы жыцця.

Гаворачы аб прычынах падзення сацыяльна-эканамічнага становішча грамадства, 26 працэнтаў апытаных заявілі, што бачаць іх у адсутнасці прынцыповасці і паслядоўнасці ў правядзенні намечаных мерапрыемстваў ва ўрадзе краіны. Рэспандэнты сцвярджалі, што ў ходзе перабудовы былі дапушчаны сур'ёзныя пралікі, што вучоныя давалі неэфектыўныя рэкамендацыі, а Вярхоўны Савет СССР прымаў дзяржаўныя акты, не спрагназіраваўшы іх вынікаў.

ЦІ ПАКАШТУЕМ?

Рыбакамбінат «Нарач» на Мядзельшчыне выпрабляе прадукцыю сарака назваў: кансервы з ляшча, карпа, судака, шпроты ў масле, рыбу вяленую і халоднага вэнджання і іншыя. Сёлета шэраг далікатэсаў накіруюць у Італію. Але, на жаль, нямногіх з нас можа парадаваць далікатэсамі камбінат. Бяднее яго сыравінная база. Змяншаецца колькасць вугра ў Нарачы. Спасылаючыся на адсутнасць сродкаў, ужо колькі гадоў не вядзецца засяленне возера гэтай каштоўнай і ўвогуле ўжо рэдкай рыбай. Не згубіць бы час...
НА ЗДЫМКУ: рыбакі на Нарачы.

СУМЕСНАЕ ПРАДПРЫЕМСТВА

ЗНАЁМЦЕСЯ: «СКАН-ГРОДНА»

Шведска-польская фірма «Скан-прадукт» і гродзенскае аб'яднанне «Азот» заснавалі новае сумеснае прадпрыемства — «Скан-Гродна». Спачатку яно будзе выпускаць дэзадаранты, духі, адэкалоны, а з часам — дзесяткі іншых парфюмерных і касметычных вырабаў.

Зараз на тэрыторыі «Азота» па спецыяльнаму праекту рэканструюецца памяшканне. Група хімікаў, якія будуць тут працаваць, рыхтуецца да стажыроўкі ў Польшчы. Сумеснае прадпрыемства плануе даць першую прадукцыю ўжо гэтай восенню, а ўсяго зможа вырабляць яе прыкладна на 10 мільёнаў рублёў штогод.

На ўзаемавыгаднай аснове ў аб'яднанні сталі супрацоўнічаць і з іншымі зарубежнымі партнёрамі. За валюту, выручаную ад продажу звышпланавай прадукцыі, купляюць тэхналагічнае, медыцынскае абсталяванне, сыравіну для выпуску тавараў бытавой хіміі. Шырока практыкуюцца і бартэрныя пагадненні, у прыватнасці з Кітаем. У абмен на карбамід у гэтай краіне былі набыты для работнікаў бытавая тэхніка, адзенне, іншыя дэфіцытныя вырабы, якія рэалізуюцца ў спецыяльным магазіне. Улічваючы, што прамыя сувязі з інафірмамі рэзка пашыраюцца, наладжана прафесійная вучоба супрацоўнікаў аддзела. Ужо створана група перакладчыкаў, з'явіцца бюро па сумесных прадпрыемствах, па маркетынгу.

ПАСЛУГІ НАСЕЛЬНІЦТВУ

Мінскае вытворчае прадпрыемства «Спадчына» беларускага таварыства «Кніга» прымае заказы ад насельніцтва і ўстаноў на розныя паліграфічныя работы. Напрыклад, яны займаюцца рамонтам і рэстаўрацыяй кніг, вырабам розных папак, віншавальных адрасоў... Нямала прадукцыі выпускаецца для школ і дашкольных устаноў.
НА ЗДЫМКУ: да новага навучальнага года пераплётчыцы Н. ЖАНПІЛЕВІЧ і Л. ЦІХАНОВІЧ рыхтуюць чарговы заказ — камплекты з адлюстраваннем 45 беларускіх пісьменнікаў.

РЭЛІГІЯ

ІКОНЫ ВЕРНУТЫ ЦАРКВЕ

Урачыстая літургія з выпадку асвяшчэння Свята-Мікалаеўскай (Брацкай) царквы ў Брэсце прыцягнула ўвагу многіх гараджан. Царква гэтая доўгі час была зачынена для прыхаджан, у ёй было абсталявана абласное архіўнае сховішча. А цяпер мясцовыя органы ўлады перадалі храм праваслаўным веруючым, і знешні выгляд культурнага помніка хутка зменіўся.

У дзень урачыстай літургіі, у якой удзельнічаў мітрапаліт Мінскі і Гродзенскі, патрыяршы экзарх усяе Беларусі Філарэт, ажылі званы, адлітыя варонежскімі майстрамі.

Свой уклад у адраджэнне храма ўнёс і Брэсцкі абласны краязнаўчы музей, у фондах якога захоўваліся іконы, крыжы і іншыя прадметы культу, канфіскаваныя таможнікамі на дзяржаўнай граніцы СССР у кантрабандыстаў, якія спрабавалі вывезці царкоўныя каштоўнасці за рубеж. Супрацоўнікі музея перадалі таксама служыцелям Свята-Мікалаеўскай царквы і духоўную літаратуру, якая была ў запасніках.

АХОВА ПРЫРОДЫ

ДОБРЫ ДЗЕНЬ, БУСЕЛ

Нават на Палессі чорны бусел у апошнія гады лічыўся рэдкай птушкай. Вучоныя нейкі час меркавалі, што ў сувязі з меліярацыяй земляў ён тут наогул перастаў гнездавацца.

Але цяпер становішча мяняецца да лепшага. Аматары прыроды многіх раёнаў Брэстчыны і Гомельшчыны ствараюць гэтай асцярожнай птушцы ідэальныя ўмовы для гнездавання і размнажэння. Актывісты пярвічных арганізацый таварыства аховы прыроды, лясгасаў, многіх гаспадарак поўдня рэспублікі ў спецыяльна адведзеных зонах цішыні абсталявалі сёлета больш як 400 пляцовак для гнёздаў, большасць з якіх «прынялі» цёмнакрылыя прыгажуны. Напрыклад, калі ў мінулым годзе на тэрыторыі калгаса «Зара камунізму» Іванаўскага раёна было зарэгістравана 16 гняздоўяў чорнага бусла, дык гэтай вясной тут 24 пары гэтых птушак.

Больш, чым летась, пасялілася чорных буслоў ва ўгоддзях Пінскага, Столінскага, Лельчыцкага, Петрыкаўскага, Жыткавіцкага і іншых раёнаў Палесся.

ГАРБАЧОЎ НЕ БУДЗЕ РАНЕЙШЫМ

ЛІДЭР ПАСЛЯ З'ЕЗДА

Нягледзячы на рэзкую, часта агрэсіўную крытыку, якой падвяргаўся М. Гарбачоў на XXVIII з'ездзе КПСС, ён заканамерна застаўся лідэрам партыі. Уласна, яго паўторнае абранне на вышэйшы партыйны пост было, як гаворыцца, прадвырашана. Так лічаць большасць аналітыкаў, якія сачылі за складанай эвалюцыяй дэлегатаў з'езда. Гэты пункт погляду пацвярджаўся і сацыялагічнай службай з'езда. Ды і апытанні сярод дэлегатаў паказвалі, што ў Гарбачова самы высокі рэйтынг сярод усіх магчымых прэтэндэнтаў на вышэйшы пост у партыі.

Такім чынам, Гарбачова чакае той жа Крэмль, тыя ж рэаліі і атрыбуты ўлады. І разам з тым — гэта будзе ўжо іншы чалавек. І справа не ў новых сівізне і маршчынах, што з'явіліся за час незвычайна цяжкага для яго з'езда. XXVIII з'езд КПСС, як мне здаецца, змяніў Гарбачова знутры.

У адрозненне ад лідэраў, якія папярэднічалі яму, аддавалі перавагу пры ацэнцы палітычных і сацыяльных з'яў звыклым для іх словам з марксісцкага лексікону, Гарбачоў любіць слова «лёс» і часта карыстаецца ім. І гэта не выпадкова. Звязаўшы свой лёс з лёсам перабудовы, ён павінен падзяляць яе плён і ўзрушэнні. Адным з такіх узрушэнняў быў для яго XXVIII з'езд КПСС.

Калі непрымірымыя са стана кансерватараў падвяргалі яго анафеме за «дэмантаж сацыялізму», ці ўспамінаў ён маналог Барыса Гадунова з трагедыі Пушкіна? Аналогіі між тым надзвычайныя. І той, і другі спрабавалі стварыць народу ўмовы для добрага жыцця. Абодва (з папраўкамі на эпоху) імкнуліся даць краіне асновы дэмакратыі і права, пазбавіць народ ад страху...

Абодва былі незразуметы, абсвістаны натоўпам, які падбухторвалі ў адным выпадку баяры, у другім — партыйныя вяльможы, што змаглі забяспечыць сабе на з'ездзе шумную большасць.

«Они ж меня, беснуясь, проклинали», — скардзіўся Барыс Гадуноў.

Гарбачоў на з'ездзе не скардзіўся, не пасыпаў галаву попелам. Ён змагаўся за тое, каб перавярнуць на сваю карысць «думку народа», якая, здавалася б, безнадзейна выслізгвае ад яго. Хрушчоў пры першай жа спробе кансерватараў пазбавіць яго ўлады пакорліва скарыўся. Брэжнеў, улічыўшы ўрокі Хрушчова, поўнасцю аддаўся пад уладу апарату. Гарбачоў змагаўся да канца, каб перамагчы.

Спецыфіка «смутнага часу», пра які гаворыцца ў «Барысе Гадунове», складалася з таго, што цар-дэмакрат ішоў наперадзе часу. Рэформы Гарбачова таксама істотна апярэдзілі эвалюцыю грамадскай свядомасці. Утварыўся небяспечны разрыў паміж уладай і часткай народа, які ўсё яшчэ жыве міфамі і догмамі сталінскага сацыялізму. На XXVIII з'ездзе КПСС адбылося драматычнае сутыкненне старога і новага: сутыкненне міфічнай свядомасці з рэальнасцямі і імператывамі парабудовы.

Бліжэй к канцу з'езда абазначыўся дэмакратычны пералом. Перабудова вытрымала штурм кансерватыўных батальёнаў. Бескампраміснасць бітвы прадвызначалася тым, што кансерватары разумелі: яны ідуць на апошні бой. Але і рызыка рэфарматараў, якія ўвасабляліся на з'ездзе імёнамі Гарбачова, Якаўлева, Шэварднадзе, была вельмі вялікай. У выпадку іх паражэння і адкату перабудовы неасталіністы не даравалі б ім замахаў на сваю маёмасць і свае прывілеі.

Перамога давалася нялёгка. Людзі, якія блізка бачылі Гарбачова ў гэтыя дні, звярталі ўвагу на яго празмерную стомленасць. Думаю, што некалькі дзён з'езда каштавалі яму некалькіх гадоў жыцця. Што ж датычыцца палітычнага вопыту, дык перыяд з'езда, відаць, варта залічыць як усе пяць гадоў перабудовы.

Няма сумнення, што за час, які прайшоў з 11 сакавіка 1985 года, калі М.С. Гарбачоў быў абраны Генеральным сакратаром, савецкі кіраўнік зведаў вялікую эвалюцыю. Змяніліся яго ідэі, прамовы, погляды, месца ў сістэме ўлады, прыярытэты каштоўнасцей... Прадукт наменклатуры, што зрабіў сваю кар'еру ўнутры складанай сістэмы партыйных калідораў, ён стаў першым прэзідэнтам краіны, якая абнаўляецца. Але, нягледзячы на ўсю эвалюцыю поглядаў, сістэма, з якой ён уступіў у схватку, працягвала жыць у ім. Падобна чэхаўскаму інтэлігенту, ён выціскаў яе з сябе па кроплях, мяняючыся на вачах і ўсё-такі застаючыся чалавекам сістэмы.

Урокі, здабытыя Гарбачовым, аплацяць палітычныя «сінякі», атрыманыя ім на XXVIII з'ездзе КПСС. Урокі гэтыя павінны прадвызначыць пасля з'езда ўсю палітыку Гарбачова і яго аднадумцаў. Адзін з урокаў складаецца з таго, што пры руху да дэмакратыі нельга абапірацца на кансерватараў. Апорай дэмакратыі могуць быць толькі дэмакратычныя сілы, нават калі яны «нязручныя».

Другі, можа, самы галоўны ўрок складаецца з таго, што на небяспечных, «судьбоносных» (як любіць гаварыць Гарбачоў) паваротах гісторыі з народам нельга хітраваць. Яму трэба гаварыць усю праўду, якой бы жорсткай яна ні была.

Вядома, многія «хітрыкі» Гарбачова, у прыватнасці ў адносінах такіх паняццяў, як «рынак», «прыватная ўласнасць», «сацыялізм» і г. д., былі вымушанымі, прадыктаванымі маруднасцю эвалюцыі грамадскай свядомасці, з аднаго боку, і азіраннем на кансерватараў, якія толькі і чакалі, каб Гарбачоў «прагаварыўся», — з другога. Але крыніца многіх цяжкасцей Гарбачова на з'ездзе, прычына неразумення паміж ім і часткай насельніцтва — у зацягнутым дазіраванні праўды, у аглядках самога Гарбачова на догмы і стылістыку ранейшых гадоў.

Вячаслаў КОСЦІКАЎ.

НЯЛЁГКІ КЛОПАТ СТАРШЫНІ КАЛГАСА

МОЦ СЦІПЛАЙ ЖАНЧЫНЫ

Ніну Вяргей многія запомнілі яшчэ з той, леташняй, сесіі Вярхоўнага Савета Беларусі, на якой дэпутаты ўпершыню сур'ёзна абмяркоўвалі чарнобыльскую праблему. Гэта сёння ў зале пасяджэнняў беларускага парламента ва ўсю моц гучыць вострая крытыка ўрада, рашучыя патрабаванні тэрмінова змяніць стан спраў, заклікі прыцягнуць вінаватых да адказнасці, ва ўсёй сваёй катастрафічнай маштабнасці паўстаюць памеры біды, што напаткала нас. Час ляціць хутка, грамадска-палітычная восень 1989-га ўжо не падобная на лета 1990-га. А тады дэпутацкі корпус папярэдняга склікання далёка не заўсёды адважваўся гаварыць у твар кіраўніцтву рэспублікі ўсё, што думае па тым ці іншым пытанні, тым больш такім вострым, як чарнобыльскае. Толькі адзінкі праявілі мужнасць на высокай трыбуне. Сярод гэтых людзей былі партыйны работнік з Гомельшчыны Іван Смоляр, касманаўт Уладзімір Кавалёнак, старшыня калгаса з Магілёўшчыны Ніна Вяргей... Сціплая з выгляду жанчына, Ніна Макараўна ў час свайго выступлення літаральна «кіпела», столькі горычы, болю гучала ў яе голасе. Але не менш у тых словах было і рашучасці, патрабавальнасці.

Наогул Ніна Вяргей—чалавек на Магілёўшчыне вядомы. Згадзіцеся, не часта сустрэнеш жанчыну, якая пятнаццаць гадоў узначальвае калгас. Для такой работы трэба быць моцным чалавекам. Многія галоўныя спецыялісты, кіраўнікі іншых гаспадарак вучыліся і вучацца сёння ў яе працаваць.

— У Ніны Макараўны я набіраўся вопыту працаваць з людзьмі, разумна спалучаць інтарэсы кожнага сельчаніна, працоўнага калектыву і дзяржавы, — гаворыць адзін з яе калег, таксама старшыня калгаса з-пад Магілёва В. Шалаеў.

Больш за тры дзесяцігоддзі назад Н. Вяргей з адзнакай закончыла Беларускую сельскагаспадарчую акадэмію і па накіраванню прыехала ў Дашкаўку, што пад Магілёвам, на абласную дослeдную станцыю. Была інжынерам-глебазнаўцам, начальнікам глебавага атрада, старшым навуковым супрацоўнікам, загадчыкам аддзела станцыі. З 1975 года — галоўны аграномам эксперыментальнай базы «Дашкаўка», а затым старшыня калгаса «Чырвоная зорка», цэнтр якога знаходзіцца ў той жа Дашкаўцы. За колькі год да свайго старшынёўства Ніна Макараўна абараніла дысертацыю і стала кандыдатам сельскагаспадарчых навук.

Ці былі ў яе сумненні перад тым, як упрэгчыся ў старшынёўскі воз? Былі. Але не адступілася. Гаспадарка мянялася літаральна на вачах. Прыкметна вырасла ўраджайнасць сельскагаспадарчых культур, прадукцыйнасць жывёлагадоўлі. Паўтара дзесятка гадоў таму калгас быў у даўгах, а зараз мае звыш двух мільёнаў рублёў чыстага прыбытку. Рэнтабельнасць без датацыі дзяржав[illegible] складае больш трыццаці працэнт[illegible] ваюш кажучы — адна з самых высо[illegible] сярод аднатыпных гаспадарак. Пазыкі ў дзяржавы не бярэ, мае грошы на рахунку. Трывалае фінансавае становішча дазволіла весці жыллёвае будаўніцтва, паляпшаць умовы працы, павысіць дабрабыт людзей. Сакра[illegible] поспеху перш за ўсё ва ўмелым с[illegible]эннi навуковых дасягненняў з пра[illegible]кай сельскагаспадарчай вытворчасці. Якасці вучонага і арганізатара ў асобе Ніны Вяргей тут саслужылі добрую службу.

Аварыя на Чарнобыльскай АЭС закранула і дашкаўскія землі. Забруджанасць цэзіем-137 у населеных пунктах калгаса неаднолькавая. У Дашкаўцы сярэдні паказчык перавышае два кюры на квадратны кіламетр, а ў вёсцы Боўшава ён амаль дзесяць кюры. Ёсць вёскі, дзе забруджанасць глебы не перавышае аднаго кюры. Паразважалі-паразважалі ў калгасе і распачалі ўнутрыгаспадарчае перасяленне: пакуль яшчэ прыйдзе дапамога з цэнтра, не гінуць жа людзям. Але справа рухаецца вельмі марудна. Свабоднага жылля не хапае. Будаўніцтва калгас вядзе пакуль што ўласнымі сіламі. Як і ўсю нашу гаспадарку, стрымліваюць дэфіцыт, ліміты, асабліва на будаўнічыя матэрыялы. У будучым годзе ў «Чырвоной зорцы» ў планавым парадку будзе працаваць на ўзвядзенні жылля будаўнічая арганізацыя. Сяляне ж—і іх можна зразумець—не жадаюць чакаць... Некаторыя сем'і, у якіх падрастаюць дзеці, пакідаюць калгас.

Ніна Макараўна ў час свайго дэпутацтва ў Вярхоўным Савеце БССР мінулага склікання працавала ў саставе камісіі па ліквідацыі вынікаў аварыі на ЧАЭС і ўжо тады разам з іншымі дэпутатамі дабівалася прызнання на дзяржаўным узроўні таго, каб лічыць забруджанай зонай тую, дзе на адзін квадратны кіламетр прыпадае адзін і больш кюры. Сёння ў парламенце рэспублікі прыхільнікаў такога падыходу многа.

Але калгасныя справы яшчэ, безумоўна, не ўсё жыццё Ніны Вяргей.

— Пашанцавала мне з дзецьмі, — гаворыць старшыня калгаса.—Іх у мяне двое—Таня і Лена. Празмернасцей у сям'і не допускалі. Заўсёды жылі і жывём сціпла, так ужо атрымлівалася. Каштоўнасці бачылі заўсёды ў іншым. Усе мы любім кнігі, музыку, любім спяваць.

Абедзве дачкі Ніны Вяргей атрымалі вышэйшую адукацыю. Лена скончыла кансерваторыю, выклад[illegible] ў музычным вучылішчы. Жыву[illegible] Магілёве, дочкі разам з унучка[illegible] — чатырохгадовай Кацяй і двухгадовай Наташай—наведваюцца да маці і бабулі. Гасцінна сустракаюць іх Ніна Макараўна са сваёй 77-гадовай матуляй.

— Мама засталася ўдаво[illegible] 27 гадоў,—расказвае Н. Вяргей [illegible]ацька загінуў на фронце ў 1944 годзе. На руках у яе засталося нас двое. У вайну сястра памерла. Сама я даўно ўжо мужа пахавала. Цяпер вось жывём удзвюх. Мама для мяне, як і я для яе,—вялікая апора ў жыцці. Але сёння я ўжо не магу адарваць сваё асабістае жыццё ад грамадскага,—прызнаецца Ніна Макараўна.—Мне вельмі прыемна працаваць з людзьмі. У іх заўсёды знаходжу падтрымку.

Уладзімір ДУКТАЎ.

«РАВЕСНІК» ЗАПРАШАЕ МАЛАДЫХ

Дапамагчы паверыць ва ўласныя магчымасці, запоўніць вольны час студэнтаў і школьнікаў карыснай працай, даць юнакам і дзяўчатам шанц самім зарабляць на свае патрэбы — мэта маладзёжнага завода «Равеснік». Адкрыўся ён пры Мінскім вытворчым аб'яднанні імя Леніна.

«Равеснік» выпускае выключальнікі масы аўтамабіляў, наборы радыёканструктара «Мінск», камплектуючыя дэталі кавамолак і міксера «Віхор». Асартымент вырабаў пашыраецца. Аб'яднанне мяркуе з часам наладзіць на маладзёжным прадпрыемстве вытворчасць прадукцыі амаль трыццаці назваў.

Як і на кожным заводзе, ёсць на маладзёжным свая адміністрацыя, свой план, нормы. Тэхналагічна яго вытворчасць цесна звязана з цэхамі галаўнога прадпрыемства. Таму працаваць юнакам і дзяўчатам даводзіцца сур'ёзна. А вось калі гэта рабіць і колькі — кожны мае права выбіраць сам. У адпаведнасці з укладам — і зарплата. Выдаецца яна штотыдзень. Жадаючых уладкавацца на маладзёжны завод няма́ла і сярод школьнікаў, і сярод студэнтаў.

НА ЗДЫМКАХ: Вольга КРЫВАГУЗ і Вольга ШУМЕЙКА працуюць на мантажы плат міксера; дзесяцікласнік Дзмітрый АНІСКЕВІЧ атрымлівае першую зарплату; Аляксей ПЕТУШОК асвойў такарную справу. За заробленыя грошы ён марыць купіць матацыкл.

Фота Л. КЛІМАНСКАГА.

РЭПАРТАЖ СА ШТАБ-КВАТЭРЫ МАГАТЭ

РАБОТЫ НАПЕРАДЗЕ МНОГА

Усе, хто ў гэтыя дні праходзіць міма Дома палітычнай асветы ў Гомелі, звяртаюць увагу на новую шыльду: Гомельская штаб-кватэра МАГАТЭ. А з'явілася яна тут праз некалькі дзён пасля таго, як рэгіёны, што пацярпелі ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС, наведаў генеральны дырэктар МАГАТЭ прафесар Ханс Блікс.

Коратка нагадаем, што Савецкі ўрад папрасіў гэту аўтарытэтную і кампетэнтную міжнародную арганізацыю правесці ў пацярпеўшых раёнах незалежную экспертызу ўздзеяння радыяцыі на здароўе людзей. Міжнародны кансультацыйны камітэт разгледзеў і адобрыў праект і схему ажыццяўлення МАГАТЭ гэтай важнай работы.

— Напружанне вялікае, — сказаў кіраўнік штаб-кватэры, маскоўскі вучоны Уладзімір Міронаў. — Дзесяткі экспертаў ужо праводзяць даследаванні ў розных раёнах Беларусі, Украіны і Расіі. Калі ў іх узнікаюць пытанні — звяртаюцца ў нашу штаб-кватэру. Мы ў сваю чаргу таксама звязваемся з гэтымі экспедыцыямі, трымаем сувязь з МАГАТЭ (як вядома, знаходзіцца ў Вене), шматлікімі навуковымі цэнтрамі.

Размову перапыняе тэлефонны званок. Перакладчык, які абслугоўвае групу аўстрыйскіх спецыялістаў у Карме па праверцы насельніцтва на перасовачных ЛІЧах (лічыльніках імпульсаў чалавека.— У. П.), паведаміў, што праз дзень работа заканчваецца, наперадзе — пераезд у Вепрын, што на Магілёўшчыне, патрэбна «выйсці» на кіраўнікоў райсавета ці сельсавета, каб там своечасова паклапаціліся пра стварэнне належных умоў работы.

Закончыўшы тэлефонную размову, Уладзімір Дзмітрыевіч працягвае:

— Характэрная дэталь: міжнародныя эксперты выхадных дзён не ведаюць. Працуюць яны ў нас за кошт сваіх летніх водпускаў. Працуюць выключна добрасумленна, з найвышэйшай адказнасцю. Напрыклад, аўстрыйскія спецыялісты, каб паскорыць справу, вылецелі на самалёце ў Парыж, дзе французскі інстытут ядзерных даследаванняў перадаў нам у дар гэты ЛІЧ, сваім ходам праз Польшчу прыгналі яго ў Брэст, адтуль — у Гомель. Дарэчы, у абласным цэнтры правялі даследаванні ў групы людзей і прыйшлі да вываду, што істотных разыходжанняў з вывадамі нашых спецыялістаў, якія раней праводзілі падобную работу, няма. Пасля Вепрына экспедыцыя зменіць адрас: Брагін, Навазыбкаў, Злынка, Палескае, Оўруч, іншыя населеныя пункты... 14 тыдняў будуць весціся даследаванні. Вядома ж, групы спецыялістаў за гэты час памяняюцца.

У той дзень, калі я быў у Гомельскай штаб-кватэры МАГАТЭ, яе работнікам давялося вырашаць многа праблем. Вось адна з іх. У Брагіне працуюць шэсць экспертаў са Злучаных Штатаў Амерыкі, Італіі, Югаславіі, Нідэрландаў і ФРГ пад кіраўніцтвам шведскага вучонага Абдулы. Каб устанавіць характар радыенуклідаў, яны даследуюць узоры глебы, крыві, мачы, валасоў і г. д. Гэтай жа праблемай яны займаліся ў Навазыбкаве і зараз рыхтуюцца да пераезду на Украіну. Дык вось, для таго, каб атрымаць дакладныя даныя, неабходна ў Вену пераправіць узоры крыві ў замарожаным стане. Узнікла праблема — знайсці рэфрыжэратар, у камерах якога тэмпература была б мінус 15 градусаў.

Давялося таксама патурбаваць некаторыя высокія інстанцыі Масквы і Мінска, каб вырашыць праблему дастаўкі ў Гомель сухога лёду, бо ў бліжэйшых абласных цэнтрах яго няма.

Да размовы падключаюцца Ірына Кушнярова і Наталля Бураўкова. Яны расказваюць, што на гэтым тыдні з Вены ў Гомель прыбыў доктар Хартман, які прывёз падарунак французаў — 4 тысячы плёначных індывідуальных дазіметраў. У мае столькі ж прыбораў было раздадзена жыхарам Гомельшчыны. Гэтыя чатыры тысячы дазіметраў яны збіраюцца раздаць у чыстых і забруджаных раёнах.

— Спраў многа, — гаворыць У. Міронаў. — У штаб-кватэру прыязджае адказны работнік МАГАТЭ доктар Морыс Розен. Ён пазнаёміцца з нашай работай, прыме ўдзел у трохдзённым семінары, які эксперты МАГАТЭ праводзяць у Гомелі з урачамі-практыкамі.

У. ПЕРНІКАЎ.

БЕЛАСТОЦКІ КРАЙ: БЕДЫ І СПАДЗЯВАННІ

УЛАДА ДЗЕЛЯ ВЫРАТАВАННЯ

Беларусы з Беласточчыны — частыя госці Мінска. Прыязджаюць яны да нас па справах прыватных і па запрашэнню грамадскіх арганізацый. У канцы мая на Беларусі прайшло Свята славянскага пісьменства і культуры. Сярод запрошаных на яго быў вядомы беларускі пісьменнік з Беластока Сакрат ЯНОВІЧ.

У пачатку года ён быў абраны старшынёй рады Беларускага дэмакратычнага аб'яднання ў Польшчы. Што гэта за арганізацыя, якія яе мэты? Гэтыя і іншыя пытанні былі зададзены Сакрату Яновічу ў час яго візіту ў рэдакцыю «Голасу Радзімы».

— Беларускае дэмакратычнае аб'яднанне — гэта правая палітычнай асабовасці беларускай нацыянальнай меншасці ў Рэспубліцы Польшчы,— пачаў гаворку Сакрат Канстанцінавіч.— Партыя наша ўтварылася пад прымусам развіцця сітуацыі: набліжаліся камунальныя выбары, у наступным годзе будуць парламенцкія. На выбары трэба было ісці арганізавана. Беларускае грамадска - культурнае таварыства — арганізацыя культурная, не здольная быць палітычным арганізатарам. Камуністычная ж партыя распалася хутка і грунтоўна.

— Няўжо ўсе камуністы адракліся ад сваіх ранейшых ідэалаў!

— Не ўсе. Але засталася жменька. І гэта сведчыць, што камунізм у Польшчы быў кан'юнктурны. Да гэтага ж часу мы ішлі быццам паміж дзвюма высокімі сценамі — «Салідарнасцю» і Кампартыяй. Адна сцяна завалілася, і мы адчулі сябе вельмі самотнымі. Наша партыя павінна быць партыяй парламенцкага тыпу, прымаць удзел ва ўладзе.

— Хто можа быць членам БДА!

— Большасць членаў партыі — людзі маладыя, вельмі інтэлігентныя, ахвярныя, ідэйныя. З людзей старэйшага веку нас толькі двое: я, старшыня галоўнай рады Беларускага дэмакратычнага аб'яднання, і спадар Юрка Туронак як член галоўнай рады. У нашым статуце для членаў партыі няма абмежавання па нацыянальнасці. Ёсць толькі абмежаванне ў грамадзянстве. Членам БДА можа лічыць сябе кожны, хто мае грамадзянства Рэспублікі Польшчы, прызнае наш статут і праграму, не з'яўляецца членам якой-небудзь іншай партыі. У нашай партыі не існуе інстытута членства, а існуе нешта накшталт выяўлення волі...

— Гэта проста саюз аднадумцаў!

— Так, так. Нас на сённяшні дзень каля паўтары тысячы. Наш знак — блакітныя канюшынкі, накшталт людскіх постацей у форме вянка, што мае на мэце сімвалізаваць еднасць, узаемаразуменне. Маем надрукаваць 10 тысяч такіх знакаў, прадаваць іх даволі дорага. Прададзеныя знакі будуць паказчыкам, колькі маем членаў. Мы ліквідавалі фармальнасці пры прыёме ў нашу партыю. Той, хто лічыць сябе беларускім дэмакратам, павінен нешта рабіць, а не думаць аб славе ці кар'еры. Адзіная прывілея для члена БДА — быць дэлегаваным у якую раду ці парламент. Але гэта не прывілея, а цяжкая работа.

— Сакрат Канстанцінавіч, я так разумею, што Беларускае дэмакратычнае аб'яднанне імкнецца да ўлады не дзеля ўлады, а для таго, каб дапамагчы беларускай меншасці, што жыве ў Польшчы!

— Зусім правільна разумееце. У камунальныя выбары, што адбылісь 27 траўня, 300 членаў нашай партыі былі кандыдатамі ў 24 гмінах. Амаль у 10 гмінах беларусы перанялі ўладу. Будзем старацца, каб у Беластоцкім краі ўлада знаходзілася ў руках беларусаў. Гэта наша галоўная мэта. Мы імкнёмся да ўлады дзеля выратавання свайго лёсу. Цяперашнія польскія ўлады нам гавораць, што яны нам дапамагчы могуць вельмі мала. Самі вырашайце свой лёс, гавораць яны нам.

А наша становішча ў Беластоцкім краі трагічнае, нам пагражае эканамічная катастрофа. Крызіс у Польшчы характарызуецца высокімі цэнамі, асабліва на прадукты. Горад стаў мала есці. У сувязі з гэтым зменшылася запатрабаванне на бульбу, мяса, малако, на вырабы тых кафлі ці цэглы.

Нас магла б выратаваць Беларусь. Добра было б, каб узнікла хаця б адна эканамічная зона, дзе адбываўся б свабодны гандаль, як гэта робіцца ў Еўропе. Нашы ж прадукты значна чысцейшыя, чым на поўдні вашай рэспублікі.

— Ці адчулі вы нейкія змены ў адносінах да сябе з прыходам да ўлады новага ўрада ў Польшчы!

— Адчулі. Да беларусаў з боку польскай большасці адносіны сталіся зусім адкрытыя, а значыць намнога горшыя. У папярэдні рэжым страх абавязваў палякаў не занадта выказваць свае нацыяналістычныя настроі ў адносінах да нас. Цяпер страху няма, таму наша становішча больш складанае, але адначасова і надзвычай яснае, без аблудных пацалункаў. Што ж датычыць улад. Да гэтага часу сітуацыя была манатонна-аптымістычнай: мы нешта мелі, але, каб не мерці. Сёння «Салідарнасць», асабліва на сумежжы з Беласточчынай, нас не прызнае, цвердзіць, што мы праваслаўныя палякі. Урад, цэнтр, вядзе палітыку розную. У многіх справах пераўзыходзіць папярэдні ўрад: мы 20 гадоў прасілі аб штодзённых беларускіх перадачах у Беластоку, нам далі раз у тыдзень. Прыйшоў новы рэжым, і мы ўмомант, асабліва не просячы, атрымалі штодзённую перадачу. І не 15 хвілін, а 30. Калі раней нехта з нас заікаўся наконт беларускай мовы як раўнапраўнай, ён мог страціць за гэта нават працу. Новы рэжым выпрацаваў праект пастановы аб раўнапраўнасці беларускай мовы з польскай у адміністрацыі і аб абсалютнай свабодзе ўжывання беларускай мовы. Мы цяпер маем права ўтвараць прыватныя беларускія школы, гаварыць па-беларуску ў ваяводскіх установах.

— А матэрыяльна ці палепшылася ваша становішча!

— Матэрыяльна мы маем рашуча горш, бо эканоміка польская ўвогуле распадаецца. Нам даюць права, звычайнае пры капіталізме: маеш грошы, рабі, што хочаш.

— Памятаю, на XI з'ездзе Беларускага грамадска-культурнага таварыства дэлегаты з трывогай гаварылі пра тое, што ўсё менш на Беласточчыне можна пачуць беларускую мову, дзеці вучацца ў польскіх школах, мала ведаюць, не шануюць сваіх каранёў! Што мяняецца сёння, у які бок!

— Мы беларусы, ці ў Беларускай рэспубліцы, ці ў Беластоцкім краі, маем адну і тую ж хваробу — комплекс непаўнацэннасці. Тут беларуская культура, мова стаіць на каленях перад расейскім панам, у Польшчы — перад польскім панам. Але, калі гаварыць сур'ёзна, і як паказвае гісторыя, наш лёс у Польшчы заўсёды знаходзіўся ў залежнасці ад унутранай сітуацыі ў Беларускай рэспубліцы. Я гэта адкрыццё зрабіў гадоў 10 назад і меў нават шок. І мы яшчэ ў Польшчы маем комплекс сіроцкасці ў сувязі з нашай безабароннасцю. Калі славак у Польшчы азіраецца на Чэхаславакію, ён знаходзіць там падтрымку, тое ж з немцам адбываецца, з літоўцам... Беларус не мае на каго азірацца. Мы ў Мінску чуемся не лепш, чым у Беластоку.

— Чаму!

— Бо тут беларусаў не чуваць, тут тая ж самая пагарда да беларускага слова, як і ў Беластоку. Мы проста не маем сваёй дзяржавы. Маем Беларускую рэспубліку, але ж яна яшчэ толькі мае быць суверэнная.

Мы ў Беластоку, напрыклад, заказваем беларускія кніжкі немаведама чаму праз Маскву. Калі заказваем літоўскую літаратуру, то атрымліваем яе з Вільнюса, украінскую — з Кіева. Беларускую часцей увогуле не атрымліваем, а толькі інфармацыю, што «тыраж існ...ан».

У Беларусі мы маем духоўны генацыд. Мова родная існуе тут як экспанат, як паказная, няма яе атаясамлівання з культурай. Сама, сваімі сіламі яна не зможа адрадзіцца. На маю думку, яе могуць выратаць толькі палітыкі. І яшчэ думаю, што выратаванне мовы можа адбыцца па закону аналёгій. Калі ўсе суседзі навокал робяцца самі сабой: літоўцы — літоўцамі, рускія — рускімі, латышы — латышамі, украінцы — украінцамі, то не магу сабе ўявіць, каб існаваў нейкі анклаў, дзе нікому нічога не залежыць.

На маю думку, наша шчасце ў тым, што перастройка пачалася тады, калі яшчэ не вымерла пакаленне, якое, калі захоча, то можа, хоць заўтра, загаварыць па-беларуску!

Гутарку вяла **Дзіяна ЧАРКАСАВА.**

Кароткім сёлета быў адпачынак нашых гасцей у піянерскім лагеры «Зялёны Бор» — усяго 18 дзён. Па запрашэнню Беларускага таварыства «Радзіма» да нас прыязджалі дзеці беларусаў з Рэспублікі Польшчы. Іх адпачынак быў разнастайным і цікавым. Хоць надвор'е не песціць нас цяплом, гасцям пашанцавала: ім дасталіся самыя сонечныя дзянькі, калі прыемна ў лесе, у басейне, радуе вячэрняя прахалода. Як заўсёды, у нашых гасцей засталося ў Мінску шмат сяброў, з якімі так цяжка было расставацца, і толькі суцяшала надзея на новыя сустрэчы.

Дзеці з Польшчы мелі магчымасць пазнаёміцца з Мінскам і яго ваколіцамі. Яны наведалі музеі, паркі, мемарыяльныя месцы, асабліву радасць даставіў цырк, таму што, здаецца, няма на свеце такіх малых, якія б не любілі гэтага пацяшальнага і вясёлага мастацтва. Сваім родным і блізкім нашы госці павезлі падарункі і сувеніры, што будуць доўга яшчэ нагадваць пра адпачынак і гасцяванне на Беларусі. Наш фотакарэспандэнт С. КРЫЦКІ сфатаграфаваў польскіх дзяцей у піянерскім лагеры «Зялёны Бор».

АД СЭРЦА ДА СЭРЦА

Трэці раз сёлета і адзін летась Міхаіл Мельнік, наш суайчыннік з Заходняй Германіі, прыехаў у Мінск. (Нядаўнія публікацыі «Голасу Радзімы» больш падрабязна прыгадаюць чытачу і гэтае прозвішча, і папярэднія наведванні Міхаіла Малахавіча).

РУЧАЙКІ ДАПАМОГІ

Мэта яго прыезду, як і раней, — перадаць рэспубліцы для лячэння ад радыяцыйнай чумы Чарнобыля ахвяраванні, сабраныя нямецкімі хрысціянамі-евангелістамі.

Перадача дарункаў, ста скрынак з вітамінамі і медыкаментаў, 27 тысяч аднаразовых шпрыцаў, адбылася ў Беларускім таварыстве «Радзіма» ў канцы чэрвеня. На цырымоніі ўручэння, акрамя прадстаўнікоў 1-й, 4-й і 7-й дзіцячых клінічных бальніц горада (гэтым установам і былі прызначаны ахвяраванні), прысутнічалі афіцыйныя асобы з Таварыства Чырвонага Крыжа БССР, госці з Мінскай і Шведскай абшчын хрысціян веры евангельскай. Апошнюю прадстаўляў Інгвар Хольмар.

Галіна Піражняк, намеснік старшыні ЦК Чырвонага Крыжа БССР, у сваім выступленні назвала шматразовыя дабрачынныя ўчынкі веруючых Нямеччыны і Міхаіла Мельніка «ручайкамі дапамогі, якія зліваюцца ў адну раку».

— Вялікая радасць зноў быць на Радзіме. Вядома, пэўную падтрымку ёй мы аказалі, але гэта кропля на гарачым камені ў параўнанні з тым, што патрабуецца для ліквідавання вынікаў трагедыі, — сказаў, звяртаючыся да прысутных, Міхаіл Малахавіч.

Тлумачэнне гэтай думкі знайшло ілюстраванне ў выказванні Ганса Олеша, кіраўніка місіі міласэрнасці Саюза свабодных пяцідзесятніцкіх цэркваў Германіі, аднаго з арганізатараў і непасрэдных выканаўцаў і гэтай, і ранейшых акцый:

— Наша місія часта адклікаецца на бедствы, якія здараюцца ў розных кутках свету: войны, землетрасенні. Іх сумныя вынікі, памеры бачныя ўвачавідкі. Мы пераканаліся: беларуская зямля адчувае вострую неабходнасць у дапамозе, але вынікі чарнобыльскай катастрофы — зроку недаступныя, таму ладзіць з-за мяжы ацэньваць яе цяжэй. Што датычыць нас, дык мы і надалей будзем працягваць нашу работу.

Кастусь ШАЛЯСТОВІЧ.

PARLAMENTARIOS ARGENTINOS EN LA URSS

RECIENTEMENTE visitó Moscú un grupo de legisladores del Congreso Nacional de Argentina, invitado por el Soviet Supremo de la URSS.

Paralelamente a un cronograma de trabajo intenso, los ediles de Congreso argentino visitaron Leningrado, Kíev y la ciudad de Zagorsk, en las afueras de la capital soviética.

Horas antes de partir a Buenos Aires el grupo de parlamentarios encabezado por el senador nacional del partido gobernante Alberto José Rodríguez Saa concedió en el hotel "Moskvá" una conferencia de prensa a la que asistieron representantes de la radio, la TV y otros medios de información.

En la misma se remarcó la importancia que tiene el intercambio de delegaciones parlamentarias. En las entrevistas y diálogos mantenidos con sus pares del Soviet Supremo se han perfilado coincidencias de criterios para una colaboración más sólida entre ambos paises. Se ve plausible el intercambio de experiencias en distintas áreas de trabajo entre los Comités del Soviet Supremo de la URSS y las Comisiones y expertos del Congreso Nacional argentino.

El viaje ha permitido a los huéspedes percibir vivencias personales directas de la URSS, conocer el funcionamiento del Soviet Supremo y compenetrarse de manera viva con el actnal proceso de la perestroika, que en "algunos de sus puntos coincide con las transformaciones que se están realizando en Argentina".

Apreciando el gran papel de la juventud en la sociedad soviética, Alberto José Rodríguez Saa expresó que los politicos de distintos paises están acostumbrados "a prometer a la juventud un futuro mejor, pero lo que hay que darle es un presente mejor y posibilidades para desarrollarse."

Por su parte el legislador Adolfo Gass, del partido Radical del Pueblo, dijo que "la ideología socialista no ha fracasado, sino la metodología empleada y los medios de llevarla a cabo", y acto seguido expresó que él habia notado cambios ponderables en el proceso de democratización en la URSS.

Fueron destacadas enormes posibilidades para desarrollar la colaboración entre ambos países, teniendo en cuenta el mercado que representa la URSS. Los soviéticos han propuesto crear empresas mixtas y potenciar el intercambio comercial.

Las relaciones comerciales entre Argentina y la URSS han pasado a través del tiempo por duras pruebas. Basta recordar cuando Argentina, evadiendo la presión de EE.UU. decidió unilateralmente vender trigo y carne a la Unión Soviética.

Se señaló también la necesidad de promover los intercambios comerciales directos entre las provincias argentinas y las repúblicas soviéticas. Ya hay antecedentes con las provincias de Mendoza y Córdoba, que han firmado con la URSS importantes acuerdos de mutuo beneficio.

Los huéspedes ven favorablemente los cambios operados en la palestra mundial por el proceso de distensión y disminución de la carrera armamentista, sobre todo después de la cumbre del presidente Mijail Gorbachov con el presidente estadounidense G. Bush.

Para continuar este tipo de intercambio de delegaciones parlamentarias, la parte argentina invitó a una delegación del Soviet Supremo de la URSS a visitar Argentina.

Orlando FLORES

¿NOS ESPERAN EN OCCIDENTE?

Vladímir Scherbakov, presidente del Comité Estatal para Trabajo y Asuntos Sociales, ha efectuado en Ginebra consultas con sus colegas de EE.UU., la CEE, Australia y Canadá sobre la necesidad de elaborar una política conjunta respecto al empleo de la mano de obra de la URSS en la economía de los países occidentales. El titular comenta estas conversaciones.

Pregunta: ¿Hasta qué punto es real la aparición de un torrente de soviéticos en busca de empleo en Occidente?

V.S.: Según nuestras estimaciones, si este otoño es aprobada la ley de libre entrada y salida, en 1991, de 2 a 3 millones de ciudadanos soviéticos saldrán al extranjero en busca de empleo. Hoy es difícil presagiar el dinamismo de este proceso.

Ahora existe un serio problema relacionado con el "trabajo clandestino" de ciudadanos soviéticos en otros países, ante todo los escandinavos. De momento, son varios miles de trabajadores "ilegales". Sin embargo, los países de Europa Septentrional muestran preocupación con motivo de las graves consecuencias sociales y políticas que puede acarrear este proceso.

Los primeros encuentros sostenidos con mis colegas de los países occidentales en Ginebra, en el marco de la Conferencia realizada por la Organización Internacional del Trabajo, demuestran que ellos no ven claramente la posibilidad de una afluencia masiva de mano de obra de la URSS. Yo no cifro especial esperanza en las legislaciones nacionales de los países europeos y de EE.UU., que prohíben el trabajo ilegal. Pero la experiencia patentiza que existen muchas vías que permiten eludirlas. Asimismo, surgen problemas referentes a la defensa del status social y jurídico de los obreros procedentes de la URSS.

Nuestro Comité no está en contra de que ciudadanos soviéticos trabajen en el extranjero, y nuestras consultas efectuadas con los ministros de Trabajo de los principales paises occidentales persig el objetivo de ordenar proceso. Quisiéramos crear un sistema que permita al ciudadano soviético, viviendo aún en la URSS, firmar un contrato para obtener un determinado puesto de trabajo.

Pregunta: ¿Será posib pronosticar el desarrollo esta práctica?

V.S.: Diversas firmas pueden ofrecer empleo, en condiciones ventajosas al máximo, a especialistas soviéticos altamente calificados que trabajan en la industria militar o la extractora. Por otro lado, hay trabajos que los ciudadanos de la mayoría de los países industrializados se niegan a aceptar. En esta esfera también existe una demanda no satisfecha.

Una de nuestras tareas principales consiste en crear para los obreros, técnicos y científicos altamente calificados condiciones materiales y laborales análogas a las que les pueden ofrecer en Occidente. Solamente así podremos contener la "fuga de cerebros" ya iniciada en la URSS.

Vitali MAKARCHEV

Poblado de Vóronovo (provincia de Grodno). Foto: V. SHUBA y V. MIZHÉVICH.

SOCIEDAD DE AMIGOS DE LA CULTURA POLACA

Más de 400.000 polacos viven en Bielorrusia, fundamentalmente en la provincia de Grodno que colinda con la voivodia polaca de Belostok. A la luz de este hecho, se comprende por qué justamente en Grodno se ha instalado la junta directiva de la Sociedad de Amigos de la Cultura Polaca "Adán Mickiewicz", que desarrolla sus actividades de ilustración tanto entre la minoría nacional polaca como entre los bielorrusos que tradicionalmente se interesan por la cultura polaca.

La Sociedad fue fundada en agosto de 1988, en la Conferencia Constituyente a la cual asistieron 500 delegados de las ciudades y aldeas en que viven polacos. Eligieron su junta directiva, aprobaron el Reglamento y expresaron el deseo de entrar como miembro colectivo en la Sociedad de Amistad URSS-Polonia.

La Sociedad se ha planteado el objetivo de contribuir a la conservación del folklore polaco, propiciar la creación literario-artística y las actividades editoras y científicas y proteger los monumentos de la cultura polaco-bielorrusa; cooperar con los centros educacionales en la organización de la enseñanza de la lengua polaca en escuelas medias y difundir los conocimientos sobre distintos espectos de vida del pueblo polaco.

La Sociedad presta atención prioritaria a las actividades de ilustración, a los colectivos artísticos de aficionados, al movimiento literario y al quehacer museológico.

El vicerrector de la Universidad de Grodno, Serguéi Gabrusévich, que fue uno de los iniciadores de la fundación de la Sociedad, dice:

—Hoy, es la vida la que dicta la necesidad de crear semejantes estructuras sociales. En el poco tiempo que existimos, hemos logrado hacer muchas cosas útiles. Por ejemplo, organizamos 30 círculos para el estudio del polaco. A proposición de los activistas de la Sociedad, el Colegio del Ministerio de Instrucción Pública de la república estudió las cuestiones vinculadas a la organización de la enseñanza del idioma polaco. Se decidió comenzar la preparación de profesores del polaco en nuestra Universidad a partir del 1° de septiembre de este año y crear una cátedra de lingüística polaca porque hay bastante gente que se dedica a la polanística. Hace mucho que colaboramos con especialistas de Varsovia y Cracovia; se amplían nuestros contactos científicos con el Instituto de Eslavística que funciona adjunto a la Academia de Ciencias Sociales de Varsovia, con el Museo de Literatura "Adán Mickiewicz" y con la filial de la Universidad de Varsovia que está en la ciudad de Belostok; tenemos concertados acuerdos de cooperación con la Escuela Superior de Pedagogía de Cracovia...

Hoy, hemos fijado ya concretamente los temas de nuestras actividades culturales: hemos inaugurado el Decenio de Adán Mickiewicz durante el cual planeamos restablecer todos los lugares notables en la provincia de Grodno vinculados al nombre del gran ilustrador polaco, de los cuales hay muchos en nuestra provincia. Decidimos también celebrar veladas literarias tradicionales dedicadas al poeta.

Una de las tareas que se ha planteado la Sociedad es popularizar las obras de escritores polacos. Recientemente ha sido publicado el estudio crítico de la literato Svetlana Musienko sobre la producción de Zofia Natkowska, que figura entre las personalidades más relevantes de la cultura polaca y que reflejó en sus obras acontecimientos históricos tan importantes como la revolución de 1905, dos guerras mundiales, la lucha antifascista y la construcción de una Polonia democrática. El libro mencionado abarca el período de vida y creación de la escritora en los años 20 que ella vivió en Grodno. Ha salido también el libro "Memorias" cuyo autor, el polaco J. Przymanowski, habla de los soldados —muchos eran bielorrusos— que entregaron su vida por liberar a Polonia de los fascistas.

Las actividades de la Sociedad son un aporte real al desarrollo de la cultura de ambos países y al fortalecimiento de las relaciones de buena vecindad entre ellos.

Grigori KOLOBOV

Redactor de la página K. SHELESTÓVICH

ГОСЦЬ БЕЛАРУСІ — ТАНЦАВАЛЬНЫ ГУРТОК «ВАСІЛЁК» З АМЕРЫКІ

МАЛІТВА ЗА ЗЯМЛЮ ПРОДКАЎ

III. БЕЛАРУСЫ МОЦНЫЯ, ЯНЫ І НЕ ТАКОЕ ВЫТРЫМЛІВАЛІ

Дзесяць дзён — тэрмін невялікі, каб паглядзець, нават збольшага, краіну, пазнаёміцца з укладам жыцця, з мясцовымі праблемамі, хоць трохі разабрацца ў сутнасці падзей. Тым больш, калі ў гэтай краіне адбываюцца грандыёзныя перамены, сутыкаюцца (аж трэскі ляцяць у бакі) старое, аджыўшае, коснае і новае — прагрэсіўнае, смелае, калі ідзе пошук шляхоў далейшага развіцця. «Васілёк» жа, як прыехаў, з першых дзён пачаў свае выступленні ў Мінску. Дзяўчаты скардзіліся, што ні часу, ні сіл ужо не застаецца, каб нават проста прайсціся па гораду, забегчы ў магазіны, набыць нейкія сувеніры, паглядзець, чым тут гандлююць, пагутарыць з людзьмі.

Але тыя рэдкія выпадкі, калі ім усё ж удавалася з кім-небудзь загаварыць на вуліцы, прыносілі расчараванне.

— Мы ведалі, што ў Беларусі кепска з беларускай мовай, — казалі яны, — але каб так кепска, то нават і не ўяўлялі. Гэта ж у сталіцы ні разу не пачулі, каб людзі паміж сабой размаўлялі на сваёй мове! Хіба адзін народны фронт валодае мовай...

Дарэчы, хаця і абмежаваныя ў вольным часе, нашыя госці ўсё-такі, як мне здаецца, не былі жорстка заціснуты апекай таварыства. Проста апека атрымалася двайная. Як бы не давяраючы таварыству, бэнэфаўская моладзь узяла сваё шэфства над «Васільком». І ў нязмушаных гаворках з імі ў атэлі, якія часта зацягваліся аж да світання, амерыканцы маглі даведацца пра ўсе сённяшнія справы ў Беларусі. Спявалі разам. Бо заўсёды з імі быў вольны паэт з Полацка, вядомы беларускі бард Сяргей Сокалаў-Воюш, які стаў і пастаянным удзельнікам усіх канцэртаў-выступленняў. Трэба думаць, што цікава напішуць і раскажуць пра свае кантакты з «Васільком» і ўвогуле пра іх знаходжанне ў Беларусі і два незалежныя, як яны сказалі, мінскія рэпарцёры, якіх мусіла ўзяць пад сваю апеку Ала Орса-Рамана, таму што маладыя людзі, парушаючы ўсе законы прыстойнасці, ніяк не хацелі кантактаваць з прадстаўнікамі таварыства, хаця тыя і былі ў данай сітуацыі гаспадарамі. А кожны гаспадар, як вядома, кліча ў свой дом тых гасцей, якіх ён хоча, і жадае ведаць, з кім ён сядзіць за адным сталом.

— Мне так здаецца, — дзяліўся сваімі думкамі-назіраннямі разважлівы Віктар Тур, — што Беларусь падзелена як бы на дзве часткі: адна — гэта тыя, хто ў БНФ, а другая — усе астатнія. Ці так гэта?

Я не знайшла тады адразу, што сказаць — «так» ці «не». Пэўна, і «так», і «не» — у абодвух выпадках будзе ўсё ж спрошчаны варыянт. Палатно нашага жыцця не чорна-белае, а надзвычай рознакаляровае. І Віктару Туру, як госцю, які да таго ж многае ўспрымае з чужых слоў, на веру, немагчыма гэта ўявіць. Праўда ж тое, што ў нас існуе канфрантацыя паміж афіцыйнымі і неафіцыйнымі структурамі (такой якраз з'яўляецца БНФ), а таксама і нецярпімасць у адносінах адзін да аднаго прадстаўнікоў гэтых структур, іх нежаданне знайсці агульную мову. А ў такі цяжкі і адказны для Беларусі гістарычны момант трэба мысліць ужо іншымі катэгорыямі. Цяпер, калі навіс над ёю Чарнобыль, стаіць пытанне аб выжыванні і наогул існаванні нашай нацыі, неабходна сабраць усе свае сілы, аб'яднацца, адкінуўшы ўласныя амбіцыі ў імя будучыні, каб перамагчы бяду, захаваць мову і сваю самабытнасць. А ўнутраны разлад — ён смерці падобны, самазнішчэнню.

Аднак, вобразна кажучы, вернемся да нашых баранаў, а калі прасцей, то да нашых сумесных вандровак. Спыніліся мы на тым, што госці моцна пакутавалі ад адсутнасці вольнага часу. А план, між тым, уключаў у сябе яшчэ і паездку на радзіму Якуба Коласа, і наведванне музея старажытнай беларускай культуры ў Акадэміі навук БССР, і дзіцячых садкоў...

Сёння, адкручваючы назад стужку падзей тых 10 гарачых дзён, калі «васількі» гасцявалі ў Беларусі, вельмі выразна бачу асобныя эпізоды, ну ўсё роўна, як кадры каляровага фільма... Цёплы, ласкавы вечар. Ні хмурынкі на небе. Хата, у якой жыў славуты пясняр Беларусі. А навокал такая ціша, такое прыволле, такая казачная спрадвечнасць прыроды, што ажно без віна ап'янелы робішся.

Ці адчулі нашыя госці, якая велічная, пявучая, натхняючая гэта зямля, зямля іх продкаў?!

Альбо вось яшчэ эпізод. Пасля выступлення ў калгасе «Нёман» на Стаўбцоўшчыне, даведаўшыся, што Коля Бахар жыве ў штаце Нью-Джэрсі, яго абступілі кабеты.

— Ці чулі пра Лёву Высоцкага, то мой брат дваюрадны, калі ласка, перадайце яму прывітанне ад Люды з Новага Свержаня, — са слязамі на вачах просіць жанчына.

— І Ігару Шчорсу — ад сёстраў Люды, Галі і Шуры.

— А я летась ездзіла да брата ў Саўт Рывер, рабіла там аперацыю, — усхвалявана прыгадвае Ніна Гаўрылавіч. — Мае ж вы дзетачкі, завязіце паклон сваякам з роднай зямлі.

Я стаяла побач і з цікаўнасцю назірала тады за сустрэчай. Было нават такое ўражанне, што Коля — самы найраднейшы чалавек гэтым вясковым кабетам з загарэлымі тварамі. Ды і Коля, разгублены і расчулены, здаецца, гатовы быў кінуцца ў абдымкі да іх.

Яшчэ адзін эпізод. Ужо з незапланаваных мерапрыемстваў. Імправізаваная рэпетыцыя, якая ўзнікла непасрэдна ў Інстытуце мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР. Яе вядзе малады даследчык беларускага танцавальнага фальклору Генік Каляда. У наяўнасці толькі тры пары. Развучваюць фігуры «Лявоніхі». Увесь танец акампаніруюць сабе самі: ля-ля-ля. Бадай што, больш гадзіны доўжыліся тыя практыкі. Болей яны сабе не маглі дазволіць, бо іх ужо чакалі.

...Зноў уключаецца стужка памяці. І дзіўная рэч: усё наша нялёгкае бліц-падарожжа на аўтобусе, у часе якога мы наведалі тры старажытныя беларускія гарады, сёння, з адлегласці часу, бачыцца амаль што рамантычнай, поўнай прыгод прыемнай вандроўкай.

Памятаеце, як недарэчна пачалася паездка. Доўга стаялі ля Дома радыё, пакуль загрузіліся з апаратурай і інструментамі артысты ансамбля «Жывіца». Вадзіцель адмаўляецца ехаць, бо машына перагружаная. «Спадару» Анатолю Абрамчыку, супрацоўніку таварыства «Радзіма» ў гэты момант ніяк не пазайздросціш. Хаця зусім не па яго віне не прыйшоў другі аўтобус, куды меркавалі скласці ўвесь багаж.

Але што ж рабіць? Хіба чакаць, пакуль пачнецца рабочы дзень, а тады звязвацца з рознымі інстанцыямі, зноў дамаўляцца?!

— Сістэма? Камандна-бюракратычная? — спачувальна і здзіўлена паціскаюць плячамі амерыканцы, якія ніяк не могуць зразумець такой сітуацыі і такіх адносін да сваёй работы. У іх наконт гэтага строга.

— Будзем утрамбоўвацца, — прымаецца нарэшце мудрае рашэнне.

І наш абжыты ўжо аўтобус, утрамбаваны да такой ступені, што не варухнуцца, адпраўляецца ў бліц-турнэ.

Едзем з ветрыкам, раніца, прахалода — не грэх і паспаць якую гадзіну. Але раптам — ву-у-х! — і асела машына на адзін бок. Салон напоўніўся пылам — не вытрымала кола.

Што тут пачалося! Як быццам толькі і чакалі гэтага моманту — трапіць у лес, расслабіцца. Пакуль вадзіцелі мянялі кола, усе рынуліся на прыроду. Адразу заляманатаваў магнітафон і моладзь кінулася размінаць у танцы косці. На зялёным абрусе палянкі з'явілася вялізная пасудзіна з грыбным супам і іншымі прысмакамі, што зрабіла ўчора для гасцей Валянціна Пархоменка. Во ўжо адвялі душу ў час таго кароткага вымушанага прыпынку. Успомніць прыемна.

Першы на нашым шляху Полацк. Усе разлічваюць, акрамя выступлення, зрабіць і экскурсію па гораду з сусветнай вядомасцю. Але часу зноў так мала, што схема дзеянняў надзвычай простая: пасля абеду едзем на канцэрт, а перад канцэртам глядзім Спаса-Ефрасіннеўскую царкву.

Увайшлі ўнутр і замерлі. Бы адчулі подых часу ў гэтых старажытных сценах, на якіх дзе-нідзе яшчэ захаваліся унікальныя фрэскі, зробленыя таленавітым майстрам аж у XII стагоддзі. Як крыўдна, што большасць з іх ужо беззваротна загінула. А сапраўдная рэстаўрацыя помніка яшчэ толькі пачынаецца.

Па вузкаму і цёмнаму ходу па чарзе падымаемся ў келлю манахіні Ефрасінні, адной з найбольш адукаваных жанчын свайго часу, кніжніцы і асветніцы. Амерыканцы глядзяць ва ўсе вочы, нават забыўшыся пстрыкнуць фотаапаратам. Такога яны яшчэ не бачылі. Малады рэстаўратар з Мінска Аляксандр Астравух, які ўжо другі сезон займаецца тут фрэскамі, спыніў работу і расказвае наведвальнікам пра царкву. Голас яго, пасілены дзіўнай акустыкай будынка, гучыць прарочa...

Пасля наведвання царквы ніхто не можа гаварыць. Як аглушаныя, ідуць да дарогі сцяжынкай, па якой, мабыць, хадзіў некалі славуты Лазар Богша, што вырабіў для царквы Ефрасінні неверагоднай прыгажосці крыж. І гэты найкаштоўнейшы твор мастацтва, скарб нацыі, па некаторых звестках, знаходзіцца цяпер у Амерыцы.

Не вытрымлівае толькі Павал. Вочы яго гараць ад узрушэння: «Адзін такі помнік у Еўропе! Адзін! Няма яму цаны. Адзін такі помнік! Італьянцы на ўвесь свет галосяць пра свае помнікі. А яны XV—XVI стагоддзяў. А пра гэты — хто ведае?»

Доўга яшчэ не мог потым супакоіцца Павал. Здаецца, нават і да Бога звяртаўся, каб убачыў той такую несправядлівасць, каб не даў загінуць скарбу нацыянальнай і сусветнай культуры.

Назаўтра, раніцай, як ад'язджалі ў Вільню, пад'ехалі да велічнага Сафійскага сабора, каб сфатаграфавацца на памяць. Хлопцы пабеглі з бутэлькамі да крыніцы, што бруіла пад самымі сценамі сабора, — набраць халоднай вады. Можа, хто з іх і прывёз бацькам і дзедам у Амерыку вады з Радзімы. Кажуць, што вада тая асаблівая, вяртае сілу і здароўе.

Усяго адзін дзень у Вільні. Але зноў колькі пачуццяў! Хадзілі па старых брукаваных вулачках і плошчах, дзе так многае звязана з нашай гісторыяй і культурай. Вось славутыя Базыльянскія муры, Вострая Брама. Тут хадзіў Купала і іншыя супрацоўнікі «Нашай нівы», тут жыў Гарэцкі, Шырма. А ля маленькага доміка спыняемся з кветкамі. У ім, як значыцца на мемарыяльнай дошцы, беларускі асветнік Францішак Скарына выдаў першыя друкаваныя кнігі ў Літве.

Славутая друкарня Марціна Кухты, дзе ўбачыў свет першы і адзіны зборнік вершаў М. Багдановіча. Што ні крок, то нібы токам б'е. «У гэтым будынку былога дамініканскага манастыра былі заключаны ўдзельнікі паўстання 1863 года, у тым ліку і адзін з кіраўнікоў — Костас Калінаўскас». І на магіле нашага нацыянальнага героя — таксама: Костас Калінаўскас.

— Костас Калінаўскас, Міцкявічус, Багданавічус, добра яшчэ, што не доктар Скарынас, — пачынае заводзіцца ўжо і стрыманая ўвогуле Ала. — Хіба ж можна гэтак прысвойваць сабе чужое?!

Не з вясёлымі думкамі крочыць па плошчы Гедыміна група маладых людзей з бел-чырвона-белым сцягам. Ніхто тут не звяртае на іх увагі. Мусіць, ніхто і не жадае бачыць, акрамя тых беларусаў, што тут жывуць і чые карані з даўніх давён у віленскай зямлі.

— Няўжо вы аддадзіце Літве Віленшчыну? — устрывожана пытаецца па дарозе шаноўны кіраўнік гуртка. — Хіба можна аддаваць зямлю продкаў? Усе, хто толькі мог, цягалі з яе гісторыі, цягнулі сабе нашых герояў, прысвойвалі сабе нашы перамогі. Вось і пакінулі народ без усяго. Нават без мовы.

Я не магу, дарэчы, адказаць Але Орса-Рамана на такое складанае і сур'ёзнае пытанне. І ніхто пакуль што не можа. Думаецца, што яно павінна вырашыцца на карысць Беларусі. Тым больш, што ў сувязі з выхадам Літвы з СССР вышэйшыя ўлады рэспублікі зрабілі ўжо адпаведную заяву.

Гродна. Як заўсёды, ноч у нас скарочаная. Бо прыехалі ў гасцініцу позна. Пакуль рассяліліся, то і спаць няма калі. А з раніцы — во непрыемнасць: у Ані Бартуль — распухлі ногі. Усе разбегліся глядзець горад, няма з кім і параіцца.

Сядзім, ламаем галаву ўтраіх. Што рабіць? А як горш будзе? А ўвечары ж канцэрт... Словам, выклікалі «хуткую дапамогу». Урач уважліва агледзеў, пра ўсё распытаў, развёў рукамі.

— Трэба, каб паглядзеў хірург.

І вось Аня Бартуль з маці і я едзем праз увесь горад у абласную клінічную бальніцу. Аня з веданнем справы — сама ўрач — аглядае новенькую спецыялізаваную «хуткую». Вачамі паказвае, што машына — вышэйшы клас.

Даведаўшыся, што пацыентка — з Амерыкі, наша суайчынніца, ды яшчэ і ўдзельнічае ў дабрачынных канцэртах, дзе выконвае беларускія танцы, не прымусіў сябе чакаць спецыяліст з аддзялення сасудзістай хірургіі Валерый Акапян.

— Нічога сур'ёзнага, — супакойвае ён нас. — Але нагам патрэбны адпачынак. Ляжаць. І абавязкова піць лекі, якія я вам дам.

А потым доўга тлумачыў Ані пра яе нечаканую хваробу, выкарыстоўваючы медыцынскую тэрміналогію.

На развітанне мае амерыканцы, якія за ўсё прывыклі плаціць, пацягнуліся да сумачак, каб аддзякаваць урачам за такую аператыўную дапамогу. Але тыя, здаецца, ледзь не пакрыўдзіліся.

— Я адпрацую свой доўг Беларусі, — паабяцала Аня.

На той самай шыкоўнай «хуткай» нас даставілі ў атэль, дзе ўжо нарэшце заўважылі знікненне Бартуляў.

Мушу сказаць, што ўсё абышлося добра. Хаця Аня так і не выканала загаду свайго калегі-хірурга. Спачатку легла. Тады пачала перажываць, як там без яе абыдуцца. У рэшце рэшт выйшла разам з усімі на сцэну і адпрацавала праграму.

Прымалі «Васілёк» і «Жывіцу» ў Гродне выдатна. І як у іх хапіла яшчэ сіл пайсці пасля канцэрта ў госці да гродзенскай паэтэсы Дануты Бічэль-Загнетавай, дзе яны да раніцы танцавалі і песні спявалі, не ўяўляю.

— Беларусы моцныя, — пачула я з раніцы ў калідоры ад Павала, які цягнуў уніз да аўтобуса вялізныя дарожныя сумкі.

Вочы яго зліпаліся, і ён усімі сіламі змагаўся са сном. Каб падтрымаць хлопца, я сказала ўслед: «Беларусы моцныя, яны і не такое вытрымлівалі».

Таццяна АНТОНАВА.

КОНКУРС ДУХАВЫХ АРКЕСТРАЎ

Завяршыўся першы Рэспубліканскі конкурс духавых аркестраў. У аглядзе прынялі ўдзел лепшыя самадзейныя калектывы кожнай з шасці абласцей.

Заключная праграма абавязвала кожны аркестр выступіць у канцэрце на працягу 30 мінут. Аўтарытэтнае журы не раз было ў цяжкім становішчы. Бо сярод лепшых калектываў (многія носяць званне «народны») трэба было ўбачыць дастойных дыпламантаў.

Агляд яшчэ раз агаліў праблемы: небагаты рэпертуар духавой музыкі, недастаткова выдаецца ў рэспубліцы і нотных зборнікаў. Але дзякуючы імкненню самадзейных артыстаў выконваць добрую музыку, у рэпертуары аркестраў гучалі творы рускіх і зарубежных класікаў — М. Глінкі, П. Чайкоўскага, М. Рымскага-Корсакава, В. Моцарта, К. Вебера, Д. Расіні; маршы, уверцюры, розныя п'есы савецкіх аўтараў.

Конкурс закончыўся святам духавой музыкі, марш-парадам, шэсцем зводных духавых аркестраў абласцей-удзельніц. Ад плошчы Перамогі ў Мінску па Ленінскаму праспекту да плошчы У. І. Леніна ішлі самадзейныя музыканты, запрашаючы ўсіх на заключны канцэрт, у якім удзельнічала 700 чалавек.

Да позняга вечара на плошчах, у скверах і парках горада працягвалася ў той дзень свята духавой музыкі. Шматлікія слухачы яшчэ раз пацвердзілі, што духавая музыка — адна з традыцыйных галін айчыннай музычнай культуры. Яна па-сапраўднаму жыве ў самай гушчы народных мас.

Фота М. МІНКОВІЧА.

ЧЫМ ЦІКАВЫ КАМЕРНЫ ХОР ВАЛЕРЫЯ ПАЛЯНСКАГА

ЗАБЫТАЕ ВЯРТАЕЦЦА ДА ЖЫЦЦЯ

АПОШНЯЯ праца цяпер найпапулярнейшага Камернага хору на чале з Валерыем Палянскім — «Антыфармалістычны раёк» Д. Шастаковіча — мела сенсацыйны поспех у дзень прэм'еры ў Вялікай зале Маскоўскай кансерваторыі. Не дзіва, нават сёння, у перыяд духоўнага, культурнага разняволення, «Раёк» — гэта, па сутнасці, сатырычная опера-гратэск выглядае вельмі смела і сучасна. Цікавая дэталь. «Раёк» — своеасаблівы музычны адказ кампазітара на ганенні, якім падвяргалася ў 1948 годзе творчая інтэлігенцыя: Сяргей Пракоф'еў, Ганна Ахматава, Міхаіл Зошчанка і сам Дзмітрый Шастаковіч. У трох галоўных героях яго прагладваюць злавесныя фігуры Сталіна, Жданава, Шапілава. Харысты Палянскага паказалі тут і свае выдатныя артыстычныя здольнасці, выканаўшы вядучыя партыі. А дырыжор адкрыў публіцы яшчэ і сваё рэжысёрскае дараванне.

Сорак гадоў назад напісаная, рэч прагучала толькі зараз, і тое, што яе першым выканаўцам стаў хор Палянскага (так яго яшчэ называюць), не выклікала ні ў кога здзіўлення, бо крэда самога кіраўніка вядомае — уваскрашэнне да жыцця забытай, малавядомай пеўчай спадчыны.

«Перш за ўсё гутарка ідзе аб аднаўленні свайго роду рускай харавой анталогіі,— гаворыць Палянскі.— Але задача гэтым не абмяжоўваецца». Так, хор выканаў упершыню ў СССР нямала твораў кампазітараў Еўропы, дагэтуль нашаму слухачу невядомых. У рэпертуары хору — цэлыя манаграфічныя праграмы, прысвечаныя кампазітарам самых розных эпох. І.-С. Баху і Вівальдзі, Букстэхудэ і Моцарту, дэ Прэ і Равелю...

Такі зварот да мінулага не толькі выхоўвае слухачоў, памагае ўдасканаленню майстэрства і культуры спевакоў, але і служыць магутным каталізатарам для сучасных кампазітараў, натхняемых на стварэнне харавых твораў. Да прыкладу, такі буйны савецкі кампазітар, як А. Шнітке, усе свае харавыя творы прызначае для гэтага калектыву. У канцэрце ў гонар 1000-годдзя хрышчэння Русі хор выканаў яго твор, напісаны спецыяльна да юбілею.

Першы канцэрт заснаванага Палянскім хору адбыўся 1 снежня 1971 года. Афіцыйны статус дзяржаўнага ён атрымаў у 1980. А ў час яго зараджэння былі яшчэ студэнтамі Маскоўскай кансерваторыі і спевакі, і іх кіраўнік, які авалодваў адразу дзвюма спецыяльнасцямі: дырыжора-харавіка і оперна-сімфанічнага дырыжора. Яшчэ ў студэнцкія гады Палянскі стаў за дырыжорскі пульт Маскоўскага тэатра аперэты, дзе прапрацаваў сем гадоў. Затым, вытрымаўшы цяжкі конкурс, пачаў дырыжыраваць у Вялікім тэатры СССР.

І ўсё ж харавая «справа» была больш яму па душы. Выбар быў зроблены. Так падпарадкавала чалавека сапраўднае прызванне, бо работа з хорам надзвычай цяжкая. Бытавое, фінансавае становішча харавых калектываў у нас намнога горшае, чым тэатраў або іншых музычных арганізацый. «У хорах могуць працаваць толькі энтузіясты»,— гаворыць Палянскі. Сам ён і яго аднадумцы таму прыклад. Ёсць спевакі, якія прапрацавалі ў калектыве ўсё сваё артыстычнае жыццё. Вядома, хор абнаўляецца, але ў цэлым ён стабільны. Талент і велізарная працавітасць яго кіраўніка садзейнічаюць гэтаму.

Творчы дыяпазон трупы становіцца ўсё больш разнастайным. Адзін прыклад. Мінулай восенню Міжнародны дзень музыкі быў адзначаны ў Маскве «Літургіяй святога Іаана Златауста» С. Рахманінава ў выкананні Камернага хору Палянскага. Усяго толькі 3—4 гады назад цяжка было і ўявіць такое. Усё, што тычылася духоўнай музыкі, доўгія гады было забаронена.

«Наш хор цяпер свабодна выступае ў адных канцэртах з харамі праваслаўнай царквы. Так, мы былі запрошаны да выступленняў у канцэртах у дні, калі адзначалася 1000-годдзе хрышчэння Русі, 400-годдзе рускага патрыяршаства...» Да гэтых слоў трэба дадаць, што ў калектыве, не афішыруючы, заўсёды вывучалі і старажытнарускае пеўчае мастацтва, і рускую класіку, да тых традыцый звернутую.

40-гадовы В. Палянскі, заснавальнік і 18 гадоў нязменны кіраўнік хору, даўно ўжо вывеў сваё «дзецішча» ў лік лепшых харавых калектываў краіны.

Першыя ж гастролі калектыву ў 1975 годзе ў Італіі прынеслі прызнанне. Там, на міжнародным конкурсе паліфанічных хароў, «Гвіда д'Арэца», савецкія выканаўцы атрымалі адразу чатыры ўзнагароды. Адна з іх — спецыяльны прыз В. Палянскаму як лепшаму дырыжору конкурсу.

У жніўні ж 1989 В. Палянскі, па яго ўласнаму выразу, «зноў вярнуўся ў месцы свайго музычнага юнацтва» — у «Гвіда д'Арэца» ён быў ужо членам журы, заўважу, упершыню для савецкага харавіка.

У тым жа годзе ў Сіене, на Саборнай плошчы, якая мае прыродную выдатную акустыку і такія ж выдатныя натуральныя «дэкарацыі», адбылося прадстаўленне оперы «Цар Эдып» І. Стравінскага ў выкананні артыстаў з многіх краін свету. З СССР былі запрошаны дырыжор Г. Раждзественскі і Камерны хор на чале з В. Палянскім.

Так, хор зацвердзіў сваю рэпутацыю ў многіх зарубежных гастролях і на фестывалях у Францыі, ФРГ, Канадзе, Фінляндыі, Турцыі, Польшчы, Чэхаславакіі...

І апошняе. Хор Палянскага мае багатую дыскаграфію і не раз атрымліваў за свае запісы прызы на радзіме і за мяжой, да прыкладу, у Францыі і Японіі. Яго апошнюю работу можна назваць артыстычным подзвігам. Упершыню ў гісторыі сусветнай музыкі запісаны на дыскі ўсе 35 харавых канцэртаў Б. Бартнянскага. Выдатны кампазітар XVIII стагоддзя, які пісаў у многіх жанрах, як і Моцарт, быў ганаровым членам вядомай музычнай акадэміі ў Балоньі.

Пяць пласцінак, на кожнай з якіх некалькі харавых канцэртаў Бартнянскага, ужо выпушчаны ў свет фірмай грамзапісу «Мелодия». Астатнія запісы ў стадыі падрыхтоўкі да выпуску. Унікальнасць гэтай работы яшчэ і ў тым, што запісы рабіліся ў Смаленску і Полацку, у іх старажытных цэрквах— Успенскай і Сафійскай, якія валодаюць цудападобнай акустыкай.

Санія ДАЎЛЕКАМАВА.

КУПАЛАЎЦЫ НА «МРОЖАК-ФЕСТЫВАЛІ»

У Кракаве завяршыўся міжнародны фестываль драматычных спектакляў, пастаўленых па творах вядомага сучаснага польскага празаіка і драматурга Славаміра Мрожака, а таксама кінафільмаў і тэлефільмаў па яго сцэнарыях — «Мрожак-фестываль». На працягу пятнаццаці дзён жыхары старадаўняга горада, звязанага з гісторыяй нашай культуры імёнамі Скарыны, Цёткі і іншымі, маглі ўбачыць звыш трыццаці спектакляў і фільмаў не толькі з Польшчы, але і з многіх іншых краін свету.

У ліку двух лепшых (разам з «Партрэтам» вядомага польскага рэжысёра Е. Яроцкага) тэатразнаўцамі і грамадскасцю быў названы спектакль Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы «Эмігранты», які ў Кракаве быў паказаны тройчы і адзін раз у Хожуве. Адгукнулася на беларускі спектакль крытыка: на другі дзень пасля першага паказу з'явіліся рэцэнзіі ў «Газеце Кракоўскай» і ў спецыяльным перыядычным выпуску фестывалю.

Аўтары артыкулаў высока ацанілі ігру купалаўцаў А. Дзянісава і Г. Маляўскага, арыгінальную задуму рэжысёра М. Пінігіна, сцэнаграфію мастака У. Жданава.

Славамір Мрожак, які спецыяльна прыехаў на фестываль у Кракаў з Мексікі, дзе ён цяпер жыве, пасля прагляду беларускіх «Эмігрантаў» шчыра падзякаваў творчай групе за стварэнне спектакля і падкрэсліў, што яго здзівіла здольнасць артыстаў з Мінска перадаць рысы беларускага нацыянальнага характару ў створаных ім персанажах драмы.

В. НІКІФАРОВІЧ.

АДРАДЖАЮЦЦА ПОМНІКІ

Больш за 300 тысяч рублёў выдзеліў калектыў эксперыментальнай базы «Баруны» Ашмянскага раёна на рэстаўрацыю і капітальны рамонт будынка былога манастыра пры Барунскім касцёле. Пасля заканчэння будаўнічых работ тут размесціцца культурны цэнтр з залай шлюбаў, кіназалай, а таксама гасцініца, дзе ў зімовы час будуць жыць школьнікі, якія прыязджаюць на вучобу ў мясцовую дзесяцігодку з далёкіх вёсак. У падвальным памяшканні вырашана абсталяваць цір, пакоі для заняткаў настольным тэнісам і цяжкай атлетыкай.

НА ЗДЫМКУ: у пасёлку Баруны. Так выглядае двухпавярховы будынак былога манастыра (з правага боку на заднім плане), які рэстаўрыруецца.

Фота В. АЛЯШКЕВІЧА.

НАТАТКІ БІЁЛАГА

ЛІПЕНЬ — ВЯРШЫНЯ ЛЕТА

ЛІПЕНЬ — вяршыня лета, самы цёплы і адначасова самы дажджлівы месяц. Праўда, не сёлетні. Сярэдняя тэмпература паветра вагаецца каля 18 градусаў. Пры гэтым амаль палавіна дзён мае сярэднесутачную тэмпературу больш за 20 градусаў. Нават ноччу пануе цеплыня, і рэдка бывае ніжэй 14.

Дажджы, як правіла, цёплыя і непрацяглыя. Воблакі звычайна нядоўга трымаюцца на небе і, выліўшы на зямлю сваю чарговую багатую порцыю, гэтак жа хутка ўплываюць, нібыта спяшаючыся напаіць іншыя ўгоддзі, што прагнуць вады. І такое ж моцнае зямное выпарэнне. Так што амаль такая ж самая колькасць вады, што і выпала ў ападках, тут жа ідзе ў паветра і зноў кандэнсуецца ў хмарах, утвараючы пастаянны паскораны кругазварот летняй вільгаці.

Мноства цяпла і вільгаці надзвычай спрыяе росту раслiннасці, асабліва дзікіх траў і сельскагаспадарчых культур. Яшчэ больш раскошным, чым у чэрвені, робіцца іх суцэльны рознакаляровы дыван, які ўсцілае палі, лугі і лясныя паляны. Цвіце блакітнымі і фіялетавымі гронкамі мышыны гарошак, пераплятаючы сваімі доўгімі цэпкімі сцябламі суседнія злакі, што цягнуцца да сонца. Расцвітае ліловая лугавая герань, крываўнік, залацісты святаяннік. Пачынае расцвітаць і непаўторна пахне на сухіх палянах чабор. А сярод пасеваў жыта, як па камандзе, раскрылі пяшчотныя блакітныя галоўкі шматлікія васількі, ды спелым духмяным настоем пахне палявая мята.

Але найбольш характэрным для ліпеня ўсё ж лічыцца цвіценне ліпы. Яна самай апошняй з усіх драўняных парод распускае кветкі і характэрна вылучаецца цяпер сярод іншых дрэў сваімі, нібыта аблітымі малаком, кронамі.

Ліпа — непераўзыдзены меданос. І калі ўмовы надвор'я спрыяюць гэтаму, пчолы поўнасцю пераключаюцца на збор нектару толькі з гэтых кветак, выпрацоўваюцы асабліва каштоўны цёмны ліпавы мёд. З аднаго гектара ліпавага лесу нястомныя працаўнікі збіраюць часам да тоны высокакаштоўнага нектару, а з кожнага дрэва — па 10—15 кілаграмаў.

Уся раслiннасць дасягае мяжы свайго развіцця. На паўтараметровую вышыню ўзняўся па ўзлесках і краях шырокіх палян прыгажун нашых лясоў скрыпень і красуецца буйнымі ружовымі суквеццямі. Тут жа побач казыча нос сваім пахам мацярдушка. А ля ўзбярэжжа балоцістага ручая ўтварыліся густыя зараснікі і расцвілі жоўтыя і белыя гарлачыкі. Іх салодкімі, багатымі крухмалам карнявішчамі спяшаюцца паласавацца бабры, андатры, хахулі.

Стаячыя вадаёмы зацягваюцца цінай і раскай. У іх шчодра прагрэтай тоўшчы развіваецца мноства дробных водарасцей. Вадаёмы «цвітуць». А водарасці гэтыя служаць добрым кормам вадзяным клапам, лічынкам камароў і іншай воднай жыўнасці, якія тут размножыліся ў вялікай колькасці. Імі ў сваю чаргу сілкуюцца лічынкі рыб, ад якіх літаральна кішаць прыбярэжныя ўчасткі вадаёмаў. Паядаюць іх таксама апалонікі і жабяняты, якія ўжо сфарміраваліся. А дарослая рыба больш аддае перавагу лятаючым насякомым, паспяхова здабываючы іх у высокіх паветраных скачках. Добра, што ў паветры ўюцца матылі, стракозы, аўсянкі. А вось налім не любіць летняга цяпла. Ён пайшоў на глыбіню і схаваўся сярод камянёў, пагрузіўшыся ў соннае здранцвенне.

У лясных насельнікаў свае клопаты. Па-ранейшаму не часта пачуеш бесклапотныя спевы птушак. Маўчаць салаўі, не кукуе зязюля. Толькі зрэдку даносіцца разарваная трэль жаваранка, прасвісціць сініца ды раздасца флейтавы покліч івалгі.

А шпакі і гракі ўжо збіваюцца ў вялікія чароды і спрабуюць свае сілы для будучых працяглых пералётаў. Цяпер трэба аберагаць ад іх нашэсцяў вішнёвыя сады, да пладоў якіх яны ласыя. Вадаплаўныя ж, наадварот, забіліся ў самы густы чарот і сядзяць там ціха, таму што ў іх выпадаюць цяпер махавыя крылы і яны часова не могуць лятаць.

Падраслі і набылі звыклую рыжую афарбоўку маладыя лісяняты. Цяпер ужо ім не хапае ежы, што прыносяць бацькі. Самі разам з імі выходзяць на актыўнае паляванне і даволі паспяхова здабываюць маладых зайчанят, палёвак і дзікую птушку. А зайчаняты, што з'явіліся ў другім прыплодзе, ужо падрастаюць і, наадварот, вучацца затойвацца і ратавацца ад гэтых і іншых драпежнікаў.

У жвавай жа яшчаркі толькі што з'явілася на свет першае патомства. Маленечкія рухомыя яшчаркі вылупіліся са скурыстых яек і асвойваюць цяпер азы самастойнага жыцця. У асабліва гарачыя дні можна ўбачыць на пяньку гадзюку, якая грэецца пад сонцам. А вужы ў гэты час больш цягнуцца да балоцістых месцаў і вадаёмаў.

У ліпені пачынаецца грыбны сезон. Частыя дажджы і цёплыя летнія дні як нельга лепш спрыяюць іх росту. Цэлымі высыпкамі з'яўляюцца сярод густога імху жоўценькія мініяцюрныя талерачкі лісічак. У самых незвычайных месцах можна сустрэць шэранькія і карычневатыя падбярозавікі. Пускаюцца ў рост надзвычай прыгожыя чырвонагаловыя падасінавікі. А вось белых грыбоў пакуль мала. Яшчэ адзін-два тыдні пройдуць, і яны таксама шчодра парадуюць вока грыбніка. Але гэта — толькі ў жніўні.

Вячаслаў СТОМА.

спорт

Калі нашы чытачы атрымаюць гэты нумар газеты, у Сіэтле вызначацца першыя пераможцы Гульняў добрай волі. Спаборніцтвы па сваёй значнасці ўступаюць хіба што Алімпіядзе. Сёлета ў ЗША з'ехаліся прадстаўнікі больш сарака краін.

Адна з самых прадстаўнічых каманд на Гульнях добрай волі — зборная СССР. У яе складзе 650 чалавек. Трыццаць чатыры спартсмены — прадстаўнікі Беларусі, сярод якіх таксама многа «зорак». І мы сёння асаблівыя надзеі ўскладваем на гімнастку Святлану Багінскую, гандбалістаў Аляксандра Тучкіна, Міхаіла Якімовіча, Канстанціна Шаравара, цяжкаатлетаў Аляксандра Курловіча і Леаніда Тараненку...

А ў гэтыя дні праходзяць і завяршаюцца іншыя спаборніцтвы. Атрымліваем мы з розных крыніц і прыемныя, і не вельмі прыемныя звесткі аб выступленні прадстаўнікоў нашай рэспублікі.

Завяршыўся, напрыклад, шахматны турнір у Маніле. Першае месца раздзялілі мінчанін Барыс Гельфанд і Васіль Іванчук з Львова.

Затое без узнагарод засталася зборная СССР, за якую выступалі і мінчанкі Галіна Савіцкая, Ірына Сумнікава, Алена Швайбовіч, на чэмпіянаце свету па баскетболу ў Малайзіі.

На беразе Азоўскага мора, на Арабацкай стрэлцы, размясціліся піянерскія лагеры «Гранада», «Радуга», «Янтар», «Сонечны бераг» і іншыя. Тут разам з украінскімі аднагодкамі адпачываюць і сотні хлопчыкаў і дзяўчынак з раёнаў жорсткага кантролю Гомельскай вобласці. Увага і клопат людзей, паўднёвае сонца, гаючае марское паветра, добрае харчаванне дапамогуць дзецям пажадаравець, загарэць, набрацца сіл і здароўя перад новым навучальным годам.

Незабыўнымі застануцца для юных гамяльчан і ўдзел у святе Нептуна, і сустрэча світанку на беразе мора, і прагулкі на катэры.

НА ЗДЫМКАХ: свята Нептуна; прыемна выкупацца ў цёплым, пяшчотным моры.

Фота С. ХАЛАДЗІЛІНА.

ГОМЕЛЬСКІЯ ВУЛІЦЫ XVIII СТАГОДДЗЯ

Як вядома, у 1772 годзе Гомель быў далучаны да Расіі ў выніку першага падзелу Рэчы Паспалітай, да гэтага з 1335 года знаходзіўся ў складзе Вялікага княства Літоўскага, а з 1569 года (з невялікімі перапынкамі) з'яўляўся прыгранічным мястэчкам Рэчы Паспалітай.

У Цэнтральным дзяржаўным гістарычным архіве Літоўскай ССР захоўваецца інвентар Гомельскага староства 1765 года. Гэты дакумент вельмі цікавы многімі фактамі, але ў даным выпадку прыцягвае нашу ўвагу тым, што змяшчае забытыя і невядомыя сёння назвы гомельскіх вуліц 60-х гадоў XVIII стагоддзя.

У той час у Гомелі было 5 вуліц. Адна з галоўных называлася Пячэрскай, таму што вяла ў бок Пячэрскага прадмесця. Другая вуліца насіла найменне Троіцкай, бо на ёй размяшчаўся такі важны і значны для мястэчка аб'ект, як Троіцкая царква. Цяпер Троіцкая вуліца вядома як Сялянская. Трэцяя вуліца называлася Спаскай, паколькі вяла ў стараверскую Спасаву Слабаду. Назва вуліцы захоўвалася да 1923 года. Чацвёртая вуліца — Рэчыцкая — атрымала сваю назву па гораду, у напрамку якога была арыентавана.

Нарэшце, пятая вуліца называлася Дэканаўскай. Аб паходжанні гэтай назвы цяжка сказаць што-небудзь пэўнае, бо не захавалася дакладных звестак. Выкажам наступнае меркаванне: назва Дэканаўскай вуліцы суадносіцца з найменнем вёскі Дзехань Смалявіцкага раёна Міншчыны, якую вядомы беларускі тапаніміст В. Жучкевіч лічыў паўтарэннем іранамоўных слоў са значэннем «вёска, пасяленне».

Такім чынам, інвентар 1765 года дазваляе рэканструяваць наступную гарадскую схему. Ад замка (тэрыторыя сучаснага парку) цягнулася прыкладна на месцы сённяшняга праспекта імя Леніна вуліца Пячэрская, справа ад яе размяшчалася Троіцкая вуліца, а злева, паралельна адна другой — яшчэ дзве — Спаская і Рэчыцкая. Апошняя вуліца існуе і цяпер у Цэнтральным раёне горада і нават пад той жа самай назвай, якую трэба лічыць самай старой сярод вуліц горада.

Размяшчэнне Дэканаўскай вуліцы невядома.

А. МЯЗЕНКА,
кандыдат філалагічных навук.

ЗДАРЭННЕ

БОМБА, БОГ І САПЁРЫ

Цяжка сказаць, куды мецілі гітлераўскія лётчыкі, скідваючы 250-кілаграмовую бомбу на вызвалены ў 1943 годзе Мсціслаў. Ці то ў старажытны помнік—сабор Аляксандра Неўскага, ці то ў суседні будынак, дзе тады размяшчаўся штаб 2-га Беларускага фронта. Веруючыя запэўніваюць, што ўсявышні адвёў бяду ад храма, а ваенныя лічаць, што фашысты проста прамахнуліся.

Бомба не разарвалася, увайшла ў зямлю на царкоўным двары, ды так і праляжала 47 гадоў. Толькі цяпер, пракладваючы водаправод, яе выявілі будаўнікі.

Перакананыя, што і на гэты раз бомба не ўзарвалася па волі божай, веруючыя, тым не менш, сардэчна падзякавалі сапёрам БВА — сапраўдным выратавальнікам гістарычнага помніка, якому другі раз пагражала небяспека. А маладыя салдаты на памяць аб праведзенай імі намайстэрску аперацыі па абясшкоджванню ўручылі адпаведны акт мясцоваму свяшчэнніку айцу Тарасію.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:
220600, МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі
Індэкс 63854. Зак. № 969